

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe un an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULU L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

Oseria garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorile nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 27.

Vineri, 6 (18) Februarie.

1887.

Brașov, 5 Februarie 1887.

S'a împlinit anul, de când Ludovic Mocsary a adresat în camera din Peșta conaționalilor săi maghiari înțeleptul și prevădătorul apel, ca să dovedească prin fapte, că nu sunt dușmani ai dezvoltării naționalităților din statul ungar și să respecte dreptele lor postulate.

În intervalul acesta Mocsary a mai publicat două broșuri, condamnând cu argumente tari și nerăsturnabile politica nechibșuită și periculoasă a maghiarisării.

Distinsul patriot ungar n'a întâmpinat însă nici în parlamentul nici din partea presei maghiare, decât desaprobari și protestări și astăzi rēdicându și din nou glasul în apărarea principiului de dreptate, cu ocaziunea desbaterei bugetului cultelor și instrucțiunii publice, rămase, ca și înainte c'unu an, singur singurel cu vederile lui, nesușinut și neprișinit de nici un maghiar, un corb alb între deputații unguri.

Deosebirea între atunci și acum este numai, că soții săi, corbii cei negri din camera, nu s'au mai mulțămii ai arăta nemulțumirea prin cărăiturile lor, ci mânăndu-se pe țel, că nu mai tace, au început a lău ciupl toți din tôte părțile, ca să-i amărăscă viața și să-lu isgonescă din mijlocul lor.

Nu glumim. Lucrul s'a petrecut în adevăr așa și bine este să șie și cetitorii noștri ce s'a petrecut.

În revista sa parlamentară dela 3 (15) Februarie a. c. „Egyetértés“, organul de frunte al stângerii extreme, comunică c'unu caracteristică laconismă următoarele:

„La finitul ședinței Ludovic Mocsary a vorbit din cunoscutul său punct de vedere despre cestiunea naționalităților, condamnând între protestele camerei nisuițele de maghiarisare.“

Și ce a dăș Mocsary de a provocat atâta turburare și nemulțămire în dietă?

A adus întâiu mai multe exemple spre a ilustra „iubirea de dreptate și de legalitate“ a guvernului.

Din gimnaziul superior slovac în Leciu (Leutschau) au fost eliminați opt școlari sub pretextul că au agitat în contra statului. Aceștia erau totu băieți tineri de 14, 15, 16 ani, numai unul singur dintre ei număra 17 ani. Care a fost greșela lor? — S'au întrunit la un coleg și au cetit diare slovace și au cântat cântece slovace.

Nu se unesc cu dreptatea, dăce Mocsary, ca pentru acestu lucru memoraiilor tineri să li se strice cariera și să fiă stigmatizați pentru tôte viața; nu se potrivește pentru o creștere morală bună ca să se dea premii școlarilor, cari jocă rolul denunțanților; nu pôte fi politică bună de a crește din cei 8 școlari nisce dușmani înverșunați ai Maghiarilor.

Altu exemplu. Comitatul Tērnavei-mic a votat 10,000 florini pentru kulturegyletul din Clușiu și a hotărît ca această sumă să se acopere parte din averea comitatului, parte printr'unu aruncu de dare impusă poporațiunei. Ministrul de interne a aprobat această deciziune, respingându recursul înaintat contra ei.

Mocsary susține, că această deciziune nu se pôte uni cu legea pentru că adevăratul scop al kulturegyletului din vorbă e lășirea maghiarisării și scopul acesta nu e prevădutu în lege, care vorbesc numai de „scopuri culturale“ în genere. Cultura nu se pôte identifica cu maghiarisarea. „A maghiarisa cu bani românești pe Români, acesta nu este după mine o procedere drēptă și dēmnă de Maghiari.“

Dăce mai departe că direcțiunea kulturegyleturilor e agresivă și, deși scopul lor de a

maghiarisa în masă este o utopiă, elu trădăză că au voința, dēr le lipsesc puțința de a-o face.

Statul n'ar trebui să concēdă ca organele lui să se amestece în astfel de lucruri.

Încă unu casu. Comitatul Zolyom e hotărît a maghiarisa numele slovace ale satelor de acolo. Cu ce scop? Prin acesta nu voru preface nici măcaru unu singur slovac în Unguru. Dēr acele table cu inscripții unguresci voru juca rolul pălăriei lui Gessler. Trecēndu pe dinaintea lor Slovacul, va înjura una asupra Maghiarilor și va fi gata a deveni pradă în mâinile agitatorilor.

S'a luat acea măsură fără să fiă întrebate comunele, după cum pretinde legea. De aceea Mocsary a vėdutu cu părere de rău, că guvernul a aprobatu procederea ilegală a comitatului.

Procederea guvernului dă locu presumpțiunei, că spre lășirea maghiarisării tôte sunt iertate și că scopul sântesce mijlocele.

Guvernul vede o mare putere în curențu șovinist, de aceea nu cutēză a păși contra lui. Crede că susținēdu lău își va mai susține și popularitatea și că pentru politica urmată față cu naționalitățile națiunea îi va ierta deficitul și datorile ce le face.

E tristu când i se spune în față guvernului, că legile nu se respectēză și că lui nu-i pasă de acesta. A spus Dimitrievică în cercul său electoralu autoritățile publice respingū ori-ce hărție, care nu e scrisă unguresce. A spus o anțertu și Sabovlievică, pe care l'ați lăudat pentru discursul său leal, că cestiunea naționalităților e numai pe hărție.

Mocsary vede cu îngrijire politica ce-o urmărește față cu naționalitățile guvernului și în generalu statul maghiar și societatea maghiară.

Cu atât mai îngrijit este, cu câtu să rēdică nuori grei pe firmamentul patriei. În această clipă nu crede, că nu se va gândi fie-care, că totuși ar fi bine, dēcă amu sta pe picioru mai bunu cu naționalitățile.

Mocsary crede că naționalitățile din statul ungar se pot mulțămii și că sunt gata a se împăca. Mai alesu cu Români și Sērbii Ungurii trebuie să se împăce pentru că Ungaria trebuie să încheie alianță și cu România și Sērbia, de care are lipsă în lupta ei cu slavismul. Dēr nu crede, că se va putē dobēndi o alianță durabilă, dēcă în intru Ungaria nu va inaugura o politică de naționalitate, care să mulțămescă aspirațiunile îndreptățite ale Românilor și ale Sērbilor.

Cestiunea naționalităților ar trebui să intereseze dieta ungară și măcaru odată pe anu ar putē să-și aducă aminte de ea.

Ar echivala — finesce Mocsary — prețulu unei armate, dēcă ne-ar succede a inaugura o politică bună față cu naționalitățile.

Asesta este cuprinsul discursului celui mai nou a lui Mocsary.

Partida stângerii extreme, care în manifestulu ei electoralu n'a aflat de cuviință nici măcaru a aminti existența naționalităților nemaghiare în țēră, a ținutu imediatu statu mare, care a condamnat vederile exprimate de Mocsary pronunțându-se că sunt diametralu opuse programei și nisuițelor partidei.

Pronunțamentul stângerii s'a comunicat în scrisu deputatului Mocsary și verbalu camerei, pentru ca să fiă constatatu cu acte istorice, că unu singur Unguru s'a aflat, care să pledeze pentru dreptate în aceste critice timpuri și să vocea acestuia a fostu înăbușită.

De astăzi Mocsary este străin în mijlocul conaționalilor săi din dietă. Nimeni nu-i va întinde mâna, toți îl voru ocoli, dēr pôte avē mângăierea, că și-a asigurat iubirea aceluora, cari

nu sunt reprezentați ađi în dietă și cari fac u puterea cea mai mare a statului ungar.

Convenția cu România în dieta ungară.

La discursurile ținute în ședința dela 11 Februarie, ministrul de agricultură, comerț și industrie răspunde următoarele:

Ministrul Szechenyi: D-lu deputat Adolf Zay a citat ađi unu astfel de fapt și a exprimat o astfel de dorință, la care trebuie să răspund, deorece vėdū în această camu unu sprijin al acelei acuzări, ce se aduce din partea României contra Ungariei; și adevăc acuzarea că România a considerat strictețele măsurii veterinare din partea guvernului unguresc ca unu pretext, sub care, cu totu tratatul încheiat, urmărim o politică protecționistă. D-lu deputat și-a exprimat mai departe speranța, că ceea ce vomu acorda României, se va acorda fără cugete ascunse. În această zace bănuiala.

Constat că politica economică a guvernului unguresc nu s'a ascunsu niciodată în dosul unui pretext ci amu cerutu ce ni s'a convenit și ne-amu ținutu de tratatul în privința celorl că le-amu asigurat României. (Aprobări generale). Ungaria nici n'a avut nevoie de pretext, căci e destul de regretabil că mai nainte veterinăria română n'a fost mânăuat de totu corect. Am constatatu erl, că ađi avem deja bune sciri în această privință, că s'au luat multe măsurii liniștitore pentru noi, dēr mē n'ndoiescū cu hotărire, că ne-amu folositu de vr'unu pretext, ci totdeuna amu avut temeiul a încheie granițele ori a lua altă dispozițiune. Deci nu permitu să se deștepte în cameră această bănuială. (Aprobări generale).

Ce privesc observările d-lui deputat Apponyi relative la veterinăria, acelea sunt foarte corecte și aprobă procederea ce a urmat și o va urma și de aci înainte guvernul; căci Ungaria nu se va putē liniști până ce Germania nu va recunoscă progresul nostru pe tērēmul vet rinăriei. (Aprobări generale). Ungaria nu se pôte liniști până ce nu și-a asigurat libera comunicare în Germania, precum și a asigurat-o în Italia și în Elveția. (Aprobări generale). Acesta e unul din punctele cardinale ale politicei economice unguresci. Asta trebuie să o dobēndim, dēcă nu ađi, trebuie să fiă mâne.

În ședința dela 12 Februarie luând cuvēntul Alexandru Almasy dăce, că în privința tratatului de comerț cu România e de părerea contelui Alex. Karolyi, ca să nu lăsăm să între fără vamă nici cereale, nici vite, câtu timp produsele nōstre brute sunt împovărate de Prusia cu vămuri.

Gustav Bekics, după ce dăce că „alū cui e pământul și fabricile, alū aceluia e statul“ (Aprobări în drēpta), arată că activitatea economică a statului trebuie să se desfășure cu deosebire acolo, unde acesta e necesar și în privința politică, așa în Ungaria de sus și în Ardeal. Întărirea politică a acestor estremeități ale țērii atērnă mai alesu de dezvoltarea industriei acolo. (Aprobări în drēpta.) Convenția cu România e necesară atāt din temeiuri politice, câtu și economice, dēr numai unu tratat bunu trebuie să încheiam, care satisfăce deopotrivă intereselor agriculturii și industriei. Chiar dēcă România n'ar fi încētvă tērgul pentru industria Ardealului, ar trebui să-și creăm o piētă în România. Acestei industriei nu trebuie să i se închiidă tērgul. (Aprobări în drēpta.) Din declararea ministrului de comerț oratorulu și a câștigat convingerea, că acestu tratat va fi favorabilu pentru agricultură și pentru industrie. Avēndu și o politică financiară bună, vomu avē unu „statu unguresc politicu, naționalu și socialu.“

Emanuel Andrassy, după ce spune, că espozițiunea a făcutu streinilor impresiunea, că Ungaria n'are industrie (Contrađiceri), adevăc în asemănare cu țērile vecine, trece la convenția cu România. Dăce că dēcă căutăm simpatia Românilor și pentru aceea permitem liberul import al cerealelor, seu simpatia Austriacilor, atunci nu mai dăm înainte. Nu cu frase economice, ci cu patriotismul ne putem ajuta. Ministrul a importat șine din streinătate, acum vrea să im-

porte din România. Asta înseamnă dezvoltarea industriei noastre? Pentru noi bunăstarea e o chestiune de viață. Unu popor, care nu e avută, n'are autoritate.

Adam Lazar observă, că Beksiacs s'a exprimat acum despre convenția cu totul altfel decât în vâra trecută în Kezdi-Osorheiu. Atunci dicea, că războiul vamal român e un adevărat noroc pentru dezvoltarea industriei ardeleni. Atunci făcea Beksiacs promisiuni extraordinare în privința ridicării industriei secuiesti, d'ar nimic nu s'a făcut în interesul ei. Spunea că guvernul s'a înțeles cu unu institut de bani, ca acesta să cumpere marfă dela industria ardeleni pentru 300,000 fl. și că guvernul a garantat institutului 50,000 fl. Se vede că a voit Beksiacs să ducă în război pe alegătorii din Kezdi-Osorheiu ai lui Akos Ugron și să-i câștige pentru sine. Totul a fost o apucătură de corteză.

Ministrul Szechenyi, răspunzând dep tatului Szalay, dice că în privința produselor brute române nu e nici o concurență, deoarece industria noastră le lucră, așa că produsele române importate le esportăm ca articole de industrie, așa industria morilor le esportă ca făină.

Raportorul Moriz Wahrman dorește încheierea tractatului de comerț român, d'ar dorește cu toate statele, cu Germania ca și cu România. D'ar trebuie să cunoască și prețul tractatului, căci nu vră să se încheie în orice casă sub orice împrejurare, cu orice preț. Eu cunosc, dice oratorul, deplin toate acele jertfe cu care este împreunată războiul vamal cu România. De aceea doresc convenția, d'ar pe basă cuviincioasă, rațională, și n'asă admite să se subordoneze interesul economic motivele și intereselor politice. Interesul politic e trecător, cel economic e permanent. Greșela ce o comitem în privința politică se poate îndrepta în fiecare zi, cea comisă în privința economică însă, nu se poate îndrepta nici măcar într'unu lungu șir de ani. De aceea recomand să fim cu pază tocmai față cu unu stat, care și la interpretarea singuraticelor puncte ale ultimului tractat a dovedit, că această pază e motivată acolo în cea mai mare măsură.

Cu acestea s'a încheiat și desbaterea generală a bugetului ministerului de agricultură, comerț și industrie.

Manifestul electoral al independenților.

„Egyetértés“ dela 13 Februarie publică manifestul electoral al partidei celor dela 48 și a independenților, „compus de Alexiu Györg și primit în conferința partidei dela 12 Febr. n. Cuprinsul acestui lungu apel este pe scurt următorul:

Față cu faptul, că acum alegătorii își vor da votul pentru mandate cu durata de cinci ani, ei trebuie să pășesc la urnă cu cea mai mare precauție. Partida s'a luptat în contra acestei inovații, după ce nici mandatul cu durata de trei ani n'a putut feri țara de nimicitoare efecte ale lucrării majorității. Partida stă și acum ca și mai înainte pe basa deplinei independențe a statului ungar, pentru ca acesta să fie în poziție a decide asupra intereselor sale de viață fără nici o intruziune străină.

„Opozițiunea moderată s'a luptat ce-i drept cu bărbăție împreună cu stanga extremă în contra regimu-

lui domnitor, d'ar după ce primesce și densa starea actuală de drept public, ce aduce Ungariei numai pagubă (adeacă dualismul), alegătorii să se feresc de a da voturile lor membrilor partidei moderate.

Ar fi însă unu lucru de totu fatalu decât partida guvernului, ce se porecesce liberală, ar rămâne la putere. Ea singură a cauzat trista situațiune actuală a țării.

Manifestul descrie apoi cu viu ciori urmările reale dualismului și combate instituțiunile comune. Citéză apoi unu șir de măsuri ale guvernului, prin cari s'a restrins libertatea politică și cetățenească a Ungariei.

Delegațiunea a încărcat în spinarea națiunii totu mai multe sarcini și cu toate că s'a făcutu mereu la datorii, Ungaria se află într'o crisă financiară amenințătoare. Orizontul esternu se întunecă! Vină ce va veni, ne credem în puterea de viață a națiunii. Cu multu mai liniștită ar fi însă țera în aceste momente, decât ar avé armata ei proprie. Atunci jertfele ce le-am aduce pentru armată le-am aduce pentru noi.

Mai departe combate manifestul cu forțe aspre expresiuni pe antisemi.

Stégul împrejurul căruia se adună luptătorii pentru independența Ungariei este stégul libertății, al egalității și frăției. Alegătorii să se feresc d'ar de candidații antisemi, cari nu indemnă de această convingere ci numai spre a combate rassa jidovăscă pășesc înaintea lor, avându în gură devisa independenței.

Partida independenților, încheie manifestul, desfășură earăși stégul dela 1848 și apeléză la popor să se grupeze în jurul lui și să alégă aderenți ai programei stăngei extreme.

SCRILE DILEI.

Ministrul honveșimei a ordonat ca, deoarece toți obligații la serviciul militar, cari nu se pot îndrepta în armată (marină), respective în rezerva întregitoare sau în honveșime, au să se clasifice la serviciul glotelor după aptitudinea lor, toți obligații la serviciul militar să se prezinte în persoană înaintea comisiunii de asentare. Ștergerea din listele de asentare se poate ordona și în casul când cel obligat la serviciul militar nu e apt nici pentru serviciul de glote fără arme. În casul acesta decide reprezentantul honveșilor.

Privitor la scirea despre cutierarea *Țerei Bârsei* de către *prințul de coronă rusă* — scire eșită din popor — se scrie din Ghimbavă către „Kronst. Ztg.“ de Lun: „Acum vr'o de ce zile veniră doi Ruși din ținutul Mosevei, cum diceau ei, la judele și-l rugară să le dea sălaş peste nopte. Judele, după ce le-a cercetat pașaportele, îi îndreptă la birtul „Zur Parthie“. La întrebarea judei că ce au făcut ei aci, spuseră că au vrut să castreze cai, ceea ce apare cam bătător la ochi, deoarece pe timpul acesta rareori lasă cineva să castreze cai. Se vede însă, că la birtu nu le-a plăcut, căci, precum s'a constatat după aceea, au durmit la unu Român. În dimineața următoare s'au informat dela mai multu omeni, precum și la birtășul birtului „Zum guten Geist“, decât duce vre-unu drum de caru prin Branu la Câmpulung în România. Celu mai tineru dintre amândoi, cam de 20 ani, vorbea bine românește și de obicei făcea pe interpretul, pe când celu mai bătrân,

cam de 40 ani, nu vorbea mai nimic. Erau îmbracați cu cojoc și încinși peste mijlocu cu o curea, de care atârnavă cuțite mici și alte obiecte necesare la castrat. La celu mai bătrân atârna și unu toc de binoglu de câmp. De aci s'au dus mai departe prin Cârșianu, Rășnov, Branu, unde li s'au cercetat pașaportele. Acum se vorbește, că au fost unu colonei rus și unu sublocotenent.“

—x—

Ministrul de comunicațiune a datu concesiune preliminară proprietarului Kol. Beldi și solgăbirului I. Sandor pentru construirea unei linii ferate, care pornind dela stațiunea Șermașul micu a căii vicinale Murăș-Ludoș-Bistrița să atingă comunele Giaca, St. Gotthard, Țaga, Cesaru Sântiona și Fizeș și să se întindă până la stațiunea Gherla a căii ferate din Valea Someșului.

—x—

Ministrul honveșimei a încunoscintat printr'o cerculară jurisdicțiunile, că țerele coronei ungare trebuie să dea pentru anul curențu 39,552 recruți și 3955 rezerviști de întregire. Din aceștia Ungaria și Ardealul dau 34,753 recruți și 3475 rezerviști de întregire, Croația 4762 recruți și 467 rezerviști de întregire, Fiume 37 recruți și 4 rezerviști de întregire.

—x—

D-na *Hermia P. Desseanu*, președinta reuniunii femeilor române din Arad și provincie, ne-a trimis o întempinare la declarațiunea d-lui Aureliu Suciu, privitoare la balul numitei reuniuni. Regretăm, că atât data întimpinării, cât și a ținerii balului, nefiind lămurite în privința stilului, vechiu ori nou, și luându-se după stilul vechiu s'a amănat până aci publicarea.

D-na președintă ne spune în întimpinarea d-sale, că comitetul reuniunii a hotărât în ședința dela 11 (23) Ianuarie, ca balul să se dea pe timpul intrunirii sinodului eparchial, fiindu succesul lui mai bine asigurat. Prin urmare avisul reuniunii nu era apocrif nici abuz, ci unu act al comitetului. Balul anunțat pe 17 Februarie a. e. de d-lu Aureliu Suciu nu era al reuniunii, care n'a autorizat pe nimenea a-lu da și nici a aduna oferte în scopul reuniunii. Er decât d. A. Suciu a dechiarat că tinerimea aranjează balul din 17 Februarie pe propriul său riscu, atunci acesta trebuia să o arate în invitare, pentru ca nu ofertele publicului, date în interesul culturii femeii române, să se întrebunțeze în altu scop, despre care reuniunea nici cunoscintă n'are. Mai comunică d-na președintă, că „ințiga“ și „fracțiunea“ apostrofate de d. Suciu nu în reuniune, ci în cercul d-sale se pot afla, unde s'a planuit balul din 17 Februarie ca antagonistu balului reuniunii femeilor, decisu a se aranja mai târziu.

—x—

D-lu *Vintilă C. A. Rosetti*, directorul „Românului“, se află de er în Brașov împreună cu soția d-sale.

—x—

În pădurile comitatului *Târnavă mare* s'au sporit în modu îngrozitor porcii sălbatici, cari esă la câmpu în cete de câte 20—30. Locuitorii suferă pagube enorme căci din cauza taxei de vânatu pre puțin au pusc, și chiar aceștia nu ndrănesc să împusc pe câmpu liber, oprit fiindu acesta printr'o nouă ordinațiune ministerială. — Vai de bietul popor, ferele sălbatice îi mai lipseau după atâta miserie și suferințe!

—x—

FOILETONU.

Piperușiu Petru și Florea-nfloritul.

(Poveste din Sălagiu, comunicată de plugarul M. Bene din Supurul de sus, scrisă de Ioan Popu Reteganul.)

A fostu ce-a fostu, că de n'ar fi fostu nu s'ar povesti. A fostu odată o muiere văduvă, îi murise adecă bărbatul și ea rămăsese cu 3 copii, 2 feciori și o fetiță. Și nu era săracă văduva, că bărbatu-său, fă iertat și măie pe unde a înselat, fusese unu omu forte harnic; avea ea moșioră bună, avé boi și plugu de puté ara ea de ea, și mai avé ea câte ceva, scii cum au muierele care rămân după omenii harnici. Destulă că era pe timpul aratului, totă lumea ara și sêmăna, decî se punu și feciorii într'o și se mergă la plugu, să are unu locu într'o poiană, bunăoră. Plecă decî feciorii într'o dimineță la plugu, d'ar nu-și iau merinde că nu aveau coptătură, ci spunu mamei lor să le trimită de améi acolo.

— Bine, dragii mamei, dise văduva, d'ar cine să vă ducă voné de améi, că eu nu pot merge, vedeți voi bine că sunt beteagă, ér sora vóstră nu scie unde e locul nostru din poiană, n'a fostu niciodată, și de nu alta s'a prăpădi prin cea secretă de pădure, ori a nimeri chiar la curțile smeului, apoi atâta o mai vedem!

— Nu te teme mamă, dicu feciorii, nu te teme, vomu trage noi o brazdă cu plugul de cum eșim din sat și până la locu, de nu poté greși, numai totu pe brazdă să vină.

Se duseră decî feciorii și se apucară de lucru, și arară până la améi, d'ar nici pomană să le vină cineva cu de gustare; și sloboziră boii la pășune și după ce se săturară ér îi injugară și arară până la ojină. Atunci nu mai puté de fôme. Se hotărîră decî să mergă acasă. Nu sciau ei ce s'a putut întâmpla: rétăci'a soru sa prin pădure? N'a trimes'o mamă s'a? Ori ce poté să fiă de-i lasă o și de vără fără mâncare? Cum ajungu în curte, întrebă pe muma lor:

— Ei bine, mamă, d'ar cum de nu ai trimesu pe sora noastră cu gustarea, de ne lași să venim în sat de pe la ojină?

Aușind biata lor mamă vorbele acestea cădu ca lovită de trăsnetu, căci ea trimesese pe fată cu gustarea, decî scia că altu modru nu poté să fiă decât că s'a rétăcit prin cea secretă de pădure, cine scie unde? După ce-și mai veni în fire, le spuse copiilor totu plângându:

— Spusu-v'am să nu mergeți la plugu, decât n'am avut ce vă pune merinde? N'am șisă că s'a pierde biata copilă prin pădure? Étă că s'au împlinit vorbele mele; mai bine era de mințiamu! Vai de mine și de mine, copila mea, sufletul meu, nădejdea mea! A datu smeul de ea, nu-i altu modru, ori că au mâncat'o lupii?

Aușind feciorii plânsul și văietarea mamei lor se puseră pe gânduri: ce ar fi de făcutu? Se slătuesc, se gândesc, dau în drépta, întrebă'n stânga... sora nu-i ca-n palmă! Decî dice feciorul celu mai mare.

— Mamă, nu mai plânge, bunu e Dumneșu și eu gândesc că trebuie să aflu pe soru-mea; plec, mâne

dimineță, plec mamă, ba nici nu stau până dimineță, cum iese luna plec și fără ea nu mă mai veș; mă totu duc până dau de ea ori via, ori mórta, și (i-o aduc acasă, ori că-mi punu capul.

Aușind bieta mamă vorbele aceste hotărîte, se mahnii și mai tare, presimția oșei-cumva că într'unu ceas rău plecă feciorul; decî se încercă a-l îndupleca să rămână acasă; încep să plângă că dóră l'ar puté opri, d'ar toté fură inzadaru, feciorul și-a fostu pus caru'n pietri să nu se opréscă până nu va da de soru-sa. Plecă decî la drumu, ér mamă-sa rămâne plângându numai cu copilul celu mai micu acasă. Și plângea și se văieta cât o lua gura. Și cum să nu plângă biata muiere; numai er dimineță, nu mai departe decât ieri dimineță avea trei copii, acum numai de are unu; fata i-e perdută, ér feciorul celu mai mare a plecatu pe o cale de unde nu-i modru să se mai întorcă! Nu-i trebuia bieta muiere mâncare, nu bătură, nu hodină nici lucru, ci totu eșia până afară în portă plângendu și frângendu și mânie și ér intra în lăuntru în casă sta; și móră de urit fără copii ei, afară nu afla pe nimeni, cine să o mângăie. Cât era diulica de mare totu plângea; de era în casă era totu cu ochii la ferestru, dóră dóră își zăresce ori fata ori feciorul celu mai mare; decât eșia afară, în curte, în drumu, întreba pe toți călătorii: nu mi-ați vățut fata? nici feciorul? D'ar nimeni nu-i scia spune ceva despre ei, dela plecarea lor. În satu se lățise fama, că smeul a furat pe fata văduvei, că feciorul celu mai mare s'a dus să o caute și nu s'a mai reintorsu.

Cetimă în »Pester Lloyd« sub titlul *Certuri naționale la joc*: »In comuna Luna săsăseă din comitatul Cojocnei s'a întâmplat deunăzile ună casă tristă. La ună bală arangeată de flăcăii unguri apărură și câțiva Valahî cari, intrând în certă cu cei din țeu, fură dați pe ușe afară. In Dumineca viitoare se dete balul nobililor urmași ai lui Traianu, dela care flăcăii unguri avău să fiă înlăturați cu cele mai îngrozitoare amenințări. Deoarece autoritatea avea cunoscință despre această dispozițiune rășboinică, fu trimisă la balu un organu oficialu, care însă, când în adevărul isbucni certă cu Ungurii apărură, la intervenirea sa fu străpunsu în inimă de ună flăcău valahă și imediatu cădă mortu. S'au făcutu 9 areștări.« — Mai anteu, la cuvintele ironice, ce are aerul a le adresa foia jidano-maghiară, nu reflectămă nimicu, deoarece esu dintr'unu condeiu, care nu e vrednicu să scrie numele lui Traianu. Alu doilea, lucrul se esplică foarte ușor: câțiva Români, vrându să asiste și ei la balul ungurescu, au fostu dați pe ușe afară; la săptemăna Români au vrutu să facă același lucru cu acei nobili nrmași ai lui Atila, cari n'au avutu nici măcaru rușinea d'a nu se duce la balul unoru Valahî dați în disprețu afară. Dér fiindu că ce e permisu Ungurului, Valahului nu'i e iertatū, autoritatea a intervenitū pentru turburătorii unguri ai petrecerei romănesci și de aci regretabila nenorocire. Lăsămū să judece lumea cine e vinovatulū și cine împinge pe Români la asemenea acte.

—x—

Școala de statū din *Huedin* s'a închisū din cauza bolii egiptene de ochi (trahoma) ce s'a ivitū în modū epidemicū. Doi medici suntū însărcinați cu tratamentul bolnavilorū, cari se urcă la 152 din 520 copii obligați a cerceta școala. Trei adulți au orbitū. In *Clușiu* încă s'a ivitū acestū bolă, dér sporadicū.

—x—

Episcopulū *Dr. Hyazinth de Ronay* va ține între 13 și 19 Martie o prelegere publică despre timpulū lui Huniade în folosulū Kulturegyletului din Pojunū. — Nici tôte binecuvântările episcopesci nu vorū scăpa Kulturegyleturile de fiascuri. Bancheturile, din contră, vorū avé deplinū succesū.

—x—

Societatea »Crucea Roșii« din *Pojunū* va deschide în curendū unū cursū pentru îngrijitorē și transportatorē de răniți. S'au anunțatū deja 28 femei și 100 bărbați.

—x—

»Epoca« află că, după ce se va stabili d. *Dr. Babeșu* în Bucuresci, guvernulū ii va încredința conducerea unui institutū bacteriologicū, cu organizarea căruia se ocupă deja consiliulū sanitarū superiorū.

—x—

In noptea de 11 Februaru n. nisce hoți forte îndrășneți au intratū în casa directorului poliției din *Sebeșulū săsescū* și au furatū dela dogarulū chiriașū lucruri de mâncare și instrumente. De aci au trecutū la casa vecină și au luatū din pînă cartofi, varză acră ș. a. Pe când hoții furau, unū păzitorū de nopte patrula pe dinaintea casei directorului poliției, fără să simțā ceva.

Rotacismulū la Moți și Istrieni.

(Unū răspunsū diarului »Ellenzék«.)

»Gazeta Transilvaniei« a reprodușu espunerea diarului »Ellenzék«, prin care acestū organū de publicitate

incuviințeză aspra măsură luată în contra intrării cărții mele in Ardealū.

Oprirea pare a se întemeia pe motivulū, că eu, prin episodelē cuprinse în carte așū ațița pe muntenī în contra Ungurilorū.

Rēu și fără cale mi se face o asemenea înviuire.

Ținta mea a fostū nu ca să-i ațitū, ci ca să-i apērū de hula și ocarā la care i-a espusū înaintea lumēi întregi Kossuth, Veress și alți emigranți memoariști dela 1848, încatū chiar în România, hulile și ocările lorū erau de mulți crețute.

Etā ce țice Kossuth în T. II. alū scrierilorū sale din esilū:

»Ūrbán császari hatār- ezredes azon hazugsággal lázitotta az erdélyi oláhokat, hogy a »kegyes osztrák császár« már tiz év előtt eltörölte a jobbágy robotot, de a »gonosz magyar urak« eltitkolták a »császár« rendeletét a nép előtt, — s az e hazugsággal fellázított vad tömegeket azon ígérettel eskette fel hűségre az osztrák császár iránt, hogy ha segítségere lesznek a magyarok ellen, a császár nekik két évi adomentséget ad és megengedi, hogy mindent megtartsanak a mit a magyaroktól elvehetnek s még azt is kilátásba helyezte, hogy az »urak« földbirtokait maguk közt felfogják oszthatni.«

»Es ember, kinek szivében érzelem van, nem is képzelheti: minő prédasovár hyena—duhhal estek neki a felbőszült csordák a kegyes császár engedelmének hasznát venni. Meg most is tagyást érzek ereimben, a mint az áltoluk elkövetett irtozatosságokra visszagondolok. Oly lap, mint a minőt azok ott betöltöttek, nincs az emberiség történelmében; még a vadság őskori szakában sincs, még a scalpirozó vereș indiánok véres száguldozásainak történelmében sincs.«

»S mikor aztán ezrenként lettek a szerencsétlen családok a legirtózatosabb kinok közt lemeszárólva, falvak, városok a császári tisztek szemelátára kiölve, kipuștítva, leégetve s boldogtalan hazám egy sirmezőre lett: akkor e dühöngő csordák egyik legtevékenyebb vezéré: *Janku felment Bécsbe hogy a fiatal császár kezéből jutalmat vegyen*. Es kapott érdemkeresztet és kapia a császár ajkairól ez elismerést: *Nagy dolgokat cselekedtél Janku! Bizony nagy dolgokat cselekedtél!*

Fiindă limbei române ii lipsesce unū asemenea vocabularū superlativū în a calumnia, punū în vederea cetitorilorū insultele lui Kossuth în traducere liberă:

»Colonelulū grănițerilorū *Ūrbán* -a resculatū pe Valachî (oláh) mințindu-le că *grățiosulū împēratū austriac* încă cu țeece ani mai înainte ar fi desființatū iobăgia, dér blăstemații de domni maghiari au ascunsū dinaintea poporului porunca împēratēscă.

»Rēsculându-i prin acestā minciună, au făcutū pe acele turme *barbare* să jure credință împēratului austriacū, făgăduindu-le că decă ii vorū da ajutorū în potriua Ungurilorū, împēratulū ii scutesce de dare pe duoi ani de țile, le lasă pe sēma lorū totū ce vorū putē jăfui dela Unguri, și arētēndu-le în perspectivă chiar și aceea că *moșii domnilorū* (boerilorū) le vorū putē împărți între ei.

»Omulū, care mai are în inima lui simțiminte, nu și pōte închipui până unde mergea sēlbătecia de hyene a acestorū turme rășvratite, care s'au grăbitū a face întrebuintare de permissiunea *grățiosului împēratū*. Chiar și acum mai simțū, că mă apucā unū fiorū de ghiățā când imi aducū aminte de acele cruțimi înspăimēntătoare. O asemenea pagină nu se mai gășesce în istoria omenirei, nici chiar în aceea a Indianilorū roșii nu se gășescū înregistrate asemenea cruțimi ca acele comise de turmele sēlbatice ale Valachilorū.

»Și când cu miile erau măcelărite nenorocitele familii între chinurile cele mai îngrozitoare, și când satele, orașele erau arse și pustiite și nenorocita mea patriă prefăcută într'unū jalnicū mormēntū, *atunci unulū dintre cei mai activi capi ai acelorū oarde sēlbatice, Ianculū* « a

mersū la Viena ca să primēscă recompensă chiar din mâ-nile tēnērului împēratū și a primitū crucea de recunoscință espriată chiar de pe buzele împēratului, care i-a dīsū: »Mari lucruri sēvērșii'ai Iancule! Dēu mari lucruri ai făcutū!«

Și închipuiți-vē omeni bunī, că tōte aceste insulte Kossuth le-a aruncatū la adresa împēratului și a Romălorū dela înălțimea tribunei într'unū mare meetingū ținutū în Glasgow, în Anglia, astfelū că Români erau înfățiași înaintea Englesilorū ca cei mai barbari Indiani, avēndū în fruntea lorū pe împēratulū și pe Ianculū!

Mai adaugēți, că memoriile lui Kossuth suntū traduse mai în tōte limbile culte europene și astfelū neamulū romănescū e înegritū în modulū celū mai infamū înaintea popōrelorū civilizate!

A tăce în fața acestorū nerușinate calumnii în-sēmnnă a-ți subscrie însuși sentința de mōrte.

Eū în cartea mea, care tratēzā despre munți și muntenī, alū cărorū viteazū conducătorū a fostū Ianculū n'am făcutū altū ceva, decătū numai am restabilitū adevērulū în privința lui.

Prin urmare, nu eu sunt ațitatorū, ci Kossuth și alții de sēma lui suntū aprindētorī, din ale cărorū calumnii aprindētoare se invăpăiazā șovinismulū maghiarū.

Mēșura, care a lovitū cartea mea, trebuia mai întēiu să lovēscā memoriile lui Kossuth, în care curtea împēratēscă e insultatā față-fățiuș.

Teofilū Frāncu.

Convocare. Domni acționarī ai institutului de creditū și de economii »Ardeleana«, societate pe acții, se invitā în virtutea §-lui 18 alū statutelorū societății la *I. adunare generală ordinariā* care se va ține la Orăștie în 20 Martie 1887 st. n. după amēđi la 3 ore, în localulū institutului (Strada Domnilorū Nr. 53.)

Obiectele puse la ordinea țilei suntū: 1) Raportulū direcțiunei despre starea întreprinderii preste totū și despre rezultatulū primului anū de geșțiune îndeosebi. 2) Raportulū comitetului de supravegiare. 3) Decidere asupra compturilorū anuale și asupra împărțirei profitului curatū. 4) Fixarea marcelorū de prezență pentru anulū viitorū. 5) Alegerea comitetului de supravegiare pe o durată de 3 ani. 6) Eventuale propunerī făcute în sensulū §-lui 28 din statutele societății. 7) Exmiterea a doi acționarī pentru verificarea procesului verbalū alū adunārei generale.

Domni acționarī, cari în sensulū §§-lorū 20, 21 și 22 din statutele societății dorescū a participa la adunare în persōnă ori prin plenipotențiatī, suntū poțiti a-și depune acțiunile sale și eventualele documente de plenipotențā la casa institutului celū multū până la 15 Martie st. n. 12 ore antemeridiane.

Orăștie, la 4 Februarie 1887.

Diracțiunea.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«.)

PESTA, 17 Februarie. — Comisiunea financiară a camerei deputațilorū a acceptatū unanimū proiectulū de creditū alū ministrului honvețimei.

Numere singurate din »Gazeta Transilvaniei« a 5 cr. se potū cumpēra în totungeria lui I. GROSS, și în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editorū: *Iacobū Mureșianu.*

Redactorū responsabilū *Dr. Aurel Mureșianu*

Așa și era. Feciorulū celū mai mare se duse să-și afle pe soru-sa, Elū s'a totū dusū până în pădure, acolo a datū de o brēzđă prospētă și s'a dusū totū pe ea până a nimeritū la nesce curți, la curțile smeului. Și erau întărite curțile smeului, ca la smei, totū cu stanī și bolovanī der elū nu se înfrică de locū, ci sui treptele celea de pētră gândindu-și: Ce-a vrea Dumnețeu aceea va fi cu mine, dér eu intru; de nimerescū la soru-mea, bine de nu, chiar smeulū să fiă, totū cu o mōrte-sū datorū, dér necăutate nu lasū aceste curți.

Așa și făcū. Intrā în lăuntru. Adecă acolo pe cine află? Pe soru-sa, gătitā — Dōmne — ca o contesă și făcēndū de mâncare.

— Bună țiuā, sorā!

— Sē-ți dēe Dumnețeu bine, frate, dér tu cum a ajunsū aci?

— Eu? cum mă veđi; dér tu cum ai ajunsū!

— Oh, frate dragā, bine țicea mama să nu mergeți voi la plugū fără merinde, că etā m'a trāmisū la voi cu de mâncare și eu am venitū totū pe brēzđā, gândindū că dau de voi, când colo nimerii unde mă veđi. Acum ce va fi cu tine, că îndatā vine smeulū și pōte că te omōrā de nu ne-a omōrī încă pre amēndoi? Mai bine rēmāneai acasā, că de scāpatū totū nu mă poți, ér de te omōrā smeulū, biata mamā o sē se prāpădescā de supērare.

Atunci numai vēđurā că se deschidū ușile și unū buzduganū intrā în casā, se învērte de trei ori deasupra mesei și se aninā într'unū cuiu în pārete.

— Ce e acesta, sorā? întrebā fratele.

— O, frate, acesta e semnulū smeului, când vine

buzduganulū e semnū să punū mâncăvile pe mēsă că îndatā-i aci. Dér ore unde să te sciu ascunde dinaintea smeului? En hai și te bagā coala sub covatā.

De abia avū biata sorā atāta timpū, câtū sē punā covata pe frate-sēu și smeulū fu aci: »Tu mândruță, par'că 'mī mirōsā a omū pe aci, cine-i aci?

Biata fatā dā sē mințā, că mâncările mirōsā, ba una, ba alta, dér smeulū smeū, nu crețū nimicu, ci o făcū sē-i spunā că etā cine a venitū și că e sub covatā.

— Așa? țise smeulū. Atunci de ce se teme de mine? Hai cumnate afarā sē te omenescū decă veniși la casa mea! Și scōse pe fecior afarā și-lū pusela mēsă și porunci fetei: Mie sē-mī pui nouē cōște de porcū și frate-tēu douē, mie 9 cupe de vinū și frate-tēu 2, și mēi cumnate! la noi e datina că: care gatā mai iute de mâncatū sē arunce ciolanele (ōsele) în capulū căruī întărdie; acum hai la mâncare!

Și se punū la mâncare, până mēncā feciorulū o leacă de carne de pe o cōstā, smeulū mēncā tōtā porția lui și prinde a arunca ciolanele în capulū feciorului. Vēđēndū smeulū că feciorulū nu se apērā, că se teme și tremurā, îi țise:

— Hai cumnate afarā la largulū sē vēdū mai bine ce cumnatū am, dér sē-mī spuni pe unde vrēi să mergi, pe hornū (coșū) ca mēțele ori pe usā ca cāni!

— Eu mă ducū pe usā ca omenii, țise feciorulū. Și ese pe usā, dér smeulū eși pe hornū ca mēțele și se repeđi asupra lui și-i tăia capulū. Apoi scōse inima și i-o puse într'unū blidū și trupulū liū îngropā sub unū gardū.

Vēđēndū biata vēduva că trece o ție, trecū douē și trei și nu-i mai nimerēșce nici fata nici feciorulū, era sē se arunce în fântānā de supērare dér érāși întăresce firea și țice: Dōmne fiā voia ta!

Dér pe feciorulū celū mai micū nu'lū mai prindea starea, nu putea de jelea mamei și de dorulū frate-sēu și a soru si. Deci într'o diminēțā țice: mamā, ce a rēndui Dumnețeu, aceea sē fiā cu mine, dér eu totū nu am pace până ce nu dau de soru-mea și de frate-meu. De aceea nu te supēra, că eu trebuie sē mergū până unde voiu da de ei.

Acum biata mamā ér începe a plānge și a se dāoli: dér nu merge, cui mă lași? Sciu că nici tu nu te vei întōrce, fie-ți milā de bētrānețele mele și stai baremī tu aci, decă de ei nu avui parte.

Dér feciorulū era neastēmpēratū de dorulū frate-sēu și a soru-si, și deci trebuī sē plece. Și se duse, și nimeri nici mai bine, nici mai rēu, decum o nimerise frate-sēu.

Acum biata vēduvā nu mai avea nici unū copilū, nici o bucuriā, nici o mângāiere, nici unū ajutorū; rēmāsese singurā ca cuculū. Multā vreme o fi totū plānsū biata de ea, multe nopti le-o fi petrecutū fără somnū și țile fără mâncare, dér în urma urmelorū îi întări Dumnețeu inima și începū a-și veni în fire. Sē mē sodomescū e pēcatū de mōrte, trebuie sē trāescū și necăjitā cum am trāitū în bine până aveam bārbatū și copii, iși țise vēduva, și prinse a mai lucra câte ceva și a mēncā sē nu se omōre cu fōmea până mai are țile.

(Va urma).

Cursul la bursa de Viena din 15 Februarie st. n. 1887

Table with financial data for the Vienna stock exchange, including gold and silver prices, interest rates, and various bonds.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 3 Februarie st. v. 1887.

Table with financial data for the Bucharest stock exchange, listing various securities and their prices.

Cursulu pieței Braşov

din 16 Februarie st. n. 1887.

Table with exchange rates for various currencies and commodities in Braşov.

Nr. 9/1887.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetatoru la scola romana gr. cat. din Nasaudu, devenitu vacantu prin pensionarea invetatorului de pana acum, se escrie concursu pana la 15 Martiu a. c. st. n.

Cu acestu postu este impreunatu, pre langa cortelu naturalu intr'o odae la scola, unu salaru anualu de trei sute (300) florini v. a., care se va raspunde la cassa fondului scolaru in rate lunare decursive.

Cei ce ar voi se ocupe acestu postu, voru ave a-si trimitte suplicele lor, in terminulu amintitu, la subscrisulu senatu scolaru, probandu prin testimonii in regula: cualificatiunea lor pedagogica, serviciulu de pana acum si purtarea morala. Dintre concurenti voru fi preferiti cei ce voru dovedi, ca suntu cantareti cu cunoscinta de note.

Dela senatulul scolii romane gr. cat. din Nasaudu.

Nasaudu, in 6 Fauru 1887.

Preşedintele:

Gregoriu Moisilă, parochu si vic. for.

Notarul:

Macedonu Grigorița,

3-3

Licitatiune.

Din partea subscrisului comitetu se face cunoscutu: ca in comuna bisericescă gr. cat. Bucium-Sesa (Comitatulu Albei inferiore) la 15 di a lui Martiu 1887 st. n. la 10 ore dimineța se va tine licitatiune minuendă pentru edificarea aloru doue sale de invetamentu, a caroru planu si preliminaru se afla aici in loco.

Domni intreprindetori suntu pofiti cu acelu adaus: ca fie-care licitantu se depuna vadiu de 10% din prețulu de esclamare statoritu cu 4,160 floreni v. a.

Buciumu-Sesa, 9 Februarie 1887.

Comitetulu parochialu gr. cat. din locu.

3-3

Avisu d-loru abonați!

Rugamu pe d-nii abonați ca la renoirea prenumeratiunii se binevoiasca a scrie pe cuponulu mandatului postalu si numerii de pe fasia sub care au primitu diarul nostru pana acuma.

Domni ce se aboneza din nou se binevoiasca a scrie adresa lamuritu si se arate si postultima. ADMINISTR. „GAZ. TRANS“

Mersulu trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predealu-Budapesta si pe linia Teiusu-Aradu-Budapesta a calei ferate orientale de statu reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapest, Teius-Arad-Budapest, and Budapest-Arad-Teius. It lists train numbers, departure times, and station names.

Nota: Orele de nopte suntu cele dintre liniile grose.